Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi luonnonhaittakorvauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta (VN/27401/2026)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti luonnonhaittakorvauksesta annettua valtioneuvoston asetusta (127/2023) ehdotetaan muutettavaksi. Asetuksen 3 §:ään ehdotetaan CAP-suunnitelman muutosta vastaavaa tarkistusta luonnonhaittakorvauksen ehtoihin. Muutoksen myötä tukihakemuksella rehunurmeksi ilmoitetulle nurmelle voitaisiin myöntää luonnonhaittakorvausta, jos kasvustoa ylläpidetään vuosittain laiduntamalla tai poistamalla kasvusto lohkolta koneellisesti.

2 Lausunto

Ehdotettu muutos mahdollistaisi luonnonhaittakorvauksen myöntämisen rehunurmeksi ilmoitetulle nurmelle myös silloin, kun kasvustoa ylläpidetään vuosittain laiduntamalla tai koneellisella niitolla ja kasvuston poistolla. Tällainen ylläpitovelvoite eroaa varsinaisesta sadonkorjuuvelvoitteesta erityisesti hallinnollisen valvonnan näkökulmasta: kasvuston poistaminen voidaan todentaa ilman, että nurmen hyödyntämiselle tarvitsee osoittaa markkinoita. Näin ollen ylläpitovelvoite on hallinnollisesti kevyempi vaatimus kuin varsinainen sadonkorjuuvelvoite.

Etenkin syrjäisemmällä maaseudulla sekä Itä- ja Pohjois-Suomessa etäisyydet ovat pitkiä ja vaihtoehtoisia, taloudellisesti kannattavia viljelykasveja on rajallisesti. Tällaisissa olosuhteissa viljan tai muiden peltokasvien tuotanto ei välttämättä ole kannattavaa, minkä vuoksi pellot saatetaan pitää nurmipeitteisinä ilman varsinaista sadonkorjuuta. Lyhyellä aikavälillä kannattamattoman tuotannon harjoittaminen ei ole taloudellisesti järkevää. Peltojen niittäminen kerran vuodessa voi tällöin olla kustannuksiltaan edullinen tapa ylläpitää peltojen maatalouskäyttöä. Tällainen toimintamalli voi kuitenkin osaltaan jäykistää peltomarkkinoita, jos pellot pysyvät pitkään nykyisessä käytössään. Toisaalta tuotantotoiminnan hiipuessa sen käynnistäminen uudelleen voi olla vaikeaa.

Vaatimustason nostamisella voi puolestaan olla erilaisia vaikutuksia.
1) Pellot, joilta satoa ei ole tarkoitus korjata, ilmoitetaan niiden todellisen käyttömuodon mukaisesti viherkesantona. Tällöin luonnonhaittakorvaus jää pois kesantorajoitteen mukaisesti. Tässäkin tilanteessa peltojen niittäminen voi olla edullinen toimintamalli, mikäli peltokasvien tuotannon paikallinen kysyntä on vähäistä tai tilalla ei ole olemassa resursseja (esim. kalustoa) sadontuotantoa varten.
2) Pelloilla viljellään nykyistä enemmän viljaa tai muuta vuosittain perustettavaa viljelykasvia. Tukikelpoisen viljakasvuston perustaminen korkeiden

polttoainekustannusten ym. myötä voi kuitenkin maksaa enemmän kuin luonnonhaittakorvauksen leikkaantuminen kesantorajoitteen myötä. Tästä syystä tämän vaihtoehdon vaikutus esim. viljamarkkinoiden ruuhkautumiseen voi jäädä vähäiseksi.
3) Kynnys yksittäisten maatilojen toiminnan lopettamiseen madaltuu. Tukisumman leikkaantuminen voi (esimerkiksi korkeammissa ikäluokissa) madaltaa kynnystä viljelyn lopettamiseen ja peltojen pois vuokraamiseen. Parhaimmillaan tämä voi puolestaan mahdollistaa jatkavien tilojen kehittämistä, mikäli pellot päätyvät jatkavan tilan käyttöön, mikä mahdollistaa alueellisen maataloustuotannon säilymisen myös pidemmällä aikavälillä.
4) Peltoja voi päätyä pois viljelystä esimerkiksi metsitykseen. Pitkäaikaisesti pois sadontuotannosta olleiden peltojen osalta tukituottojen väheneminen voi madaltaa kynnystä metsitykseen, etenkin mikäli pelloille ei lopettamispäätöksen myötä löydy vuokralaista.

On myös mahdollista, että poistettavalle nurmelle löytyy hyödyntämismahdollisuuksia esimerkiksi rehukäytössä tai biokaasulaitoksissa. Tämän vaihtoehdon toteutuminen edellyttää kuitenkin kohtuullisella etäisyydellä sijaitsevaa kotieläintilaa tai biokaasulaitosta, jolla on kiinnostusta ottaa vastaan myös mahdollisesti heikkolaatuista nurmea.

3 Lausunnon tiivistelmä

Ehdotetun muutoksen merkitys korostuu alueilla, joilla vaihtoehtoisia ja taloudellisesti kannattavia viljelykasveja on rajallisesti. Varsinaisen sadonkorjuun edellyttäminen ei välttämättä lisää sadontuotantoa, vaan voi johtaa myös kesantoalan kasvuun, maatilojen toiminnan lopettamiseen tai peltojen poistumiseen maatalouskäytöstä. Tukiehtojen vaikutuksia arvioitaessa onkin tärkeää huomioida myös niiden vaikutukset peltojen säilymiseen viljelykäytössä ja alueellisen maatalouden tuotantokapasiteetin ylläpitämiseen.

Jani Lehto

Johtaja, Biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 24.11.2026 klo 13:43:04.

Lausunnon valmistelija(t):
Jyrki Niemi
Juho Valtiala, Olli Niskanen, Timo Karhula

Liitteet:

Tiedoksi: